

Posudek na bakalářskou práci Radky Chrobokové „*Historie České strany sociálně demokratické po roce 1989*“.

Obsah práce:

Tématem práce je vývoje sociálně demokratické strany v českých zemích. Formálně se práce věnuje vývoji ČSSD po r. 1989, tomuto tématu je ale věnována jen zhruba polovina obsahu. Text práce je rozdělen do pěti oddílů (Úvod, Vznik sociální demokracie, Historie strany, Historie po r. 1989, Závěr), přílohou práce jsou grafy (stranické preference, volební výsledky).

Hodnocení práce:

Práce je popisná, po věcné stránce (rozvržení, nové či málo známé informace, interpretace) není nijak originální, ani přínosná. Na druhou stranu, v případě bakalářské práce by asi míra vědeckého přínosu neměla hrát rozhodující roli - hodnocení práce by sice měla zlepšovat, neměla by jej však sama o sobě zhoršovat. Konec konců, kvalitní sekundární literatura k vývoji sociální demokracie v českých zemích po r. 1989 prakticky neexistuje, takže pokud by autorka chtěla napsat práci přínosnou, musela by buď provést vlastní výzkum nebo prokázat mimořádnou míru intelektuální originality.

Předmět práce je vymezen dosti nejasně, obsah práce se navíc do značné míry míjí s názvem. Práce zcela postrádá výzkumnou otázku/otázky a základní pracovní hypotézu/hypotézy. Práce nemá žádnou ústřední myšlenku, nebo se jí alespoň žádnou nepodařilo nalézt. Žádnou metodologickou pozici v širším slova smyslu si autorka nevymezila, o teoretickém rámci jejího přístupu se nedozvíme nic, o konkrétních metodách rovněž nic. Oborovou perspektivu práce je obtížné určit, přístup by se snad dal charakterizovat jako pokus o soudobé dějiny, kombinovaný s útržky teorie stranických systémů.

Struktura práce je velmi problematická, odráží se v ní po mém soudu nejasnost předmětu a nejistota ohledně výzkumné perspektivy. Práce je de facto složena ze dvou větších částí, jež spolu ale vůbec nesouvisí – z části „teoretické“ (oddíl Úvod a Vznik sociální demokracie) a z části empirické/historické (oddíl Historie strany a Historie strany po roce 1989).

„Teoretická“ část je heslovitým shrnutím všech možných teorií, jež mají nebo by mohly mít nějakou souvislost se sociální demokracií: Duverger, Kirchheimer, Brunner, Lipset a Rokkan, Inglehart, von Beyme, Rawls, Esping-Andersen (autorka jej chybně přepisuje jako Esping-Anderson), Sartori, vedle toho nejrůznější způsoby jak definovat politickou stranu (Burke, Schumpeter, Epstein, Novák, Montesquieu) atd.. Charakteristika každého z přístupů je podána zpravidla v jednom odstavci, někdy jen v jediné větě. Hlavním problémem však je, že výklad nemá žádnou vnitřní logiku. Jednotlivé kapitoly či charakteristiky na sebe prakticky nenavazují, jsou spíše volně nakupeny. O tom, že „teoretická“ část jako celek pak nemá žádný význam pro následnou empirickou/historickou část práce, jsem se již zmiňoval.

Empirická/historická část je složena ze dvou oddílů. První oddíl je věnován vzniku a vývoji sociálně demokratické strany v českých zemích od počátků až do r. 1989, druhý oddíl je věnován vývoji ČSSD v letech 1989-2006, resp. 2008. Jako celek je tato část stejně popisná, jako část „teoretická“ a bohužel také podobně povrchní. Vlastní jádro bakalářské práce, tedy oddíl věnovaný vývoji ČSSD po r. 1989 se sestává především ze shrnutí volebních výsledků v jednotlivých volbách, doplňovaných všeobecným popisem politického dění.

Poněkud zarážející je autorčin způsob práce s literaturou. Jeden typ problému, méně závažný, představuje silná závislost na konkrétních zdrojích a to jak ve strukturování tématu, tak v interpretaci. Příkladem budiž třeba vývoj ČSSD v první polovině 90. let 20. st., který je silně poplatný Mitrofanovovu výkladu dané problematiky.

Druhý typ problému, závažnější, je dán tím, že autorka s určitým zdroji nepracuje vůbec. Příkladem budiž Rawlsův výklad „justice as a fairness“ – přeloženo navíc trochu nešťastně obratem „spravedlnost jako slušnost“ – , který je podán nikoli s odkazem k originálu, dokonce ani s odkazem k českým překladům Rawlse, ale s odkazem na Heywooda. Skutečnost, že by někdo Rawlsovy texty neznal mi právě na ÚPOL připadá stěží uvěřitelná ...

A konečně třetí typ problému, nejzávažnější, spočívá v tom, že autorka sice některé knihy v závěrečném seznamu literatury uvádí, v práci samé s nimi však vůbec nepracuje a v odkazu na jejich myšlenky užívá jenom zdroje české. Příkladem budiž třeba Duvergerův výklad vzniku masové politické strany (v seznamu literatury jsou dvě Duvergerovy práce, včetně *Les partis politiques*), který je opřen o Nováka, nebo Kirchheimerův výklad catch-all party (v seznamu literatury Kirchheimerův příspěvek do La Palombarova a Weinerova sborníku), který je opřen o Klímu. Není mi jasné, proč autorka používá české převyprávění, když – jak sama naznačuje – měla v rukou originály...

Stylistickou stránku práce ponechávám bez komentáře, v tomto směru vykazuje jisté slabiny drtivá většina studentských prací.

Co se věcných otázek týče, pro zevrubnou polemiku zde není prostor, uvedu jen několik málo problematických míst:

Autorčina formulace „Na počátku 20. století sociální demokraté mění svůj program. Jejich cílem již není konec kapitalismu, ale snaží se ho reformovat. Odmítají třídní boj, který je typický pro marxismus. Tímto krokem dochází k výraznějšímu odlišení sociálně demokratických stran od komunistických.“ (s. 10) je vyloženě chybná, nebo – záleželo by na tom, jak autorka tyto formulace vysvětlí – velmi, ale opravdu velmi sporná.

Transformace sociálně demokratických stran na konci 20. st. se podle autorky označuje jako „New Labour“ (s. 10). To je věcné i terminologické zmatení. Nejen že nejde o transformaci sociálně demokratických stran jako celku, ale ani v případech, kdy o určitý typ změn jde nelze pro něj použít souhrnného výrazu „New Labour“, neboť to je označení úzce vázано na britský kontext.

Když autorka charakterizuje sociální stát, tvrdí, že tento stát poskytuje občanům bezplatné školství a zdravotnictví (s. 11). Nechme nyní stranou, že to rozhodně není obecná charakteristika sociálního státu / welfare state a že autorka zjevně do tématu nepronikla. Pozoruhodnější však je, že hned vzápětí používá autorka Esping-Andersenovu typologii režimů welfare state, přičemž vymezení tzv. liberálního režimu welfare state jde zcela zjevně proti předchozí charakteristice (s. 12). Autorka však žádný rozpor očividně nezaznamenala.

Parlamentní volby v r. 2006 podle autorky opět ukázaly potřebu urychlené změny volebního systému v ČR, protože ten stávající podle ní není schopen generovat stabilní vládní většinu a „vše potřebné probíhá příliš dlouho a komplikovaně.“ (s. 39, s. 42). Myslím, že autorka zde poněkud nekriticky přejímá názory naší politické publicistiky a části politických elit, aniž by

si dala práci s detailní analýzou příčin (např. zda k pádu vlád nevedly příčiny spíše vnitřní, než vnější, nebo zda hlavním problémem není trvalé vyloučení jedné z parlamentních stran z koaliční spolupráce).

Shrnutí: Práci navrhuji hodnotit známkou 3.

V Praze dne 4.2. 2009

Martin Polášek